

**Werkten mee aan dit nummer:**  
Ellen Hendrix, Jef Lingier, Claudia Mellebeek en Helga Vangeel.

**Coördinatie:**  
Peter Meeuwissen en Lucrece Ory

**Foto's:**  
RIMO Limburg

**Vormgeving:**  
Kristel Moors

**Druk:**  
Drukkerij Aerts

RIMO LIMBURG  
Marktplein 9 B21 - 3550 Heusden-Zolder  
tel: 011/22.21.96 - fax: 011/22.94.31  
www.rimo.be

**BOOM** vzw

DENK - STUDIE - UITWISSELINGSDAG

**ER IS WEER LEVEN IN HET DORP**

**Zaterdag 10 februari 2007**

10 uur - 16 uur

Kasteel van Alden Biesen (Bilzen)

Jonge mensen trekken weg van het platteland naar de stad. Het dorpschooltje verdwijnt, het verenigingsleven boert achteruit. Hoe hou je je dorp desondanks vitaal? Voorbeelden van initiatieven uit de Euregio Maas-Rijn: dorpsraden, servicewinkels, centres ouverts, dorpsmeldpunten, e.d.

Deelname is gratis, vooraf inschrijven noodzakelijk. Inschrijven kan tot 1 febr. via hilde@rimo.be.

Een organisatie van het Euregionaal samenwerkingsverband RECES.

www.reces.net



**LISA DEL BO, GEZICHT EN SPREEKBUIS VAN DYNAMO**

**HOUTHALEN** - Om armoede aan te pakken is er een breed draagvlak nodig, gaande van het beleid en het middenveld tot de gewone man op de straat. Dynamo en de Limburgse verenigingen waar armen het woord nemen spelen daarbij een belangrijke rol. Denk maar aan het overleg met de Limburgse OCMW's (LSO) of aan 17 oktober, de werelddag van verzet tegen extreme armoede.

Toch zijn die inspanningen niet genoeg. Lisa Del Bo - meter van Dynamo - zal zich daarom vrijwillig inzetten om Limburg wakker te schudden, "want armoede bestrijden is een zaak van iedereen. Ook van mij!", stelt Lisa vast.

"Om mij goed voor te bereiden op mijn taak krijg ik een soort van opleiding en hulp van professionele ondersteuners. De verenigingen waar armen het woord nemen geven mij inzicht over hun werking en laten me kennismaken met de armoedeproblematiek in Limburg."

"Ik mocht gezinnen bezoeken, die het moeilijk hebben.", gaat Lisa verder. "Nadien was ik heel erg beschaamd dat ik zo ontwetend was over de armoede in

onze eigen regio. Het onderwerp komt veel te weinig in de aandacht. Ik wil dan ook spreekbuis zijn voor diegenen die er niet over kunnen praten. De doelgroep vraagt naar begrip en respect. Het leven is misschien wel een kaartspel, maar niet iedereen trekt de joker. Het is niet goed om te zwijgen over armoede, het is de hoogste tijd om erover te spreken. Ik wil mij alvast inzetten om mijn taak goed te doen in de hoop dat anderen zullen volgen.", aldus Lisa Del Bo.



Lisa Del Bo: 'Het leven is misschien wel een kaartspel, maar niet iedereen trekt de joker.'

**CULTUREN ONTBIJTEN SAMEN IN WATERSCHEI**

**GENK** - "Buurtbewoners van verschillende culturen samenbrengen met het Nederlands als gemeenschappelijke taal. Activiteiten van het buurthuis bekend maken en peilen naar nieuwe ideeën, vragen, wensen bij de aanwezigen. Dat zijn in een notendop de doelstellingen die we wilden bereiken. We deden dat door een intercultureel ontbijt te organiseren. We, dat zijn Cemile Altun van het Huis van het Nederlands en ik", vertelt buurtwerkster Ellen Hendrix.

"We vroegen aan buurtbewoners om samen met iemand van een andere cultuur naar het ontbijt te komen. Voor velen bleek het een moeilijke opdracht en een hele stap om iemand van een andere afkomst mee te vragen. Het is belangrijk gebleken van op de juiste wijze reclame te maken. Door affiches op te hangen en een uitnodiging in de buurtkrant te plaatsen, weten mensen van de activiteit, maar dat impliceert nog niet dat ze dan ook zullen komen.

Daar waren huisbezoeken voor nodig. Door buurtbewoners persoonlijk te gaan uitnodigen, zijn we erin geslaagd om een 60-tal vrouwen en één man bijeen te brengen. Ze zaten samen aan tafel met Griekse, Turkse, Marokkaanse, Italiaanse, Poolse en Belgische burens.

Enkele jongerenwerkers, iemand van de Opvoedingswinkel en de wijkmanager aten mee. Zij brachten gespreksstof aan: over de eigen werking, over het wonen in Waterschei en allerlei andere thema's. Enkele vrijwilligers hadden iets te eten gemaakt, waardoor niet alleen de deelnemers maar ook het aangeboden eten multicultureel was."

"De balans is zondermeer positief," gaat Ellen verder. "De aanwezigen vonden het gezellig, ze spraken Nederlands met elkaar, er zijn nieuwe deelnemers bij de Praatgroepen om Nederlands te oefenen en er zijn ook nieuwe vrouwen bijgekomen bij andere activiteiten. Ook het interculturele karakter was een belangrijke meerwaarde. Misschien wel iets om jaarlijks te organiseren, als start van een nieuw werkjaar!"



**SOCIAAL ARTISTIEKE PROJECTEN**

**OVER 'HAVE NOT' EN 'ARE NOT'**

**CULTUUR, EEN LUXE?**

**HEUSDEN-ZOLDER** - Deelname aan het culturele leven lijkt voor de meeste buitenstaanders de laatste zorg van mensen in armoede: een luxe. Toch is cultuur niet zomaar een dimensie die kan toegevoegd worden als andere basisbehoeften vervuld zijn. Het behoort wezenlijk tot het menselijk leven.

Bij maatschappelijk kwetsbaren leidt culturele armoede tot meer uitsluiting en is één van de ergste en meest diepgaande vormen van uitsluiting. Britse onderzoekers maakten de treffende formulering: geen werk hebben, geen toegang tot behoorlijke huisvesting, schoolopleiding, voeding, enz., gaat over niet-hebben, 'have not'.

Culturele uitsluiting treft het wezen van de mens: je bent niet, 'are not', je maakt geen volwaardig deel uit van de samenleving. En dat laat zijn sporen na op andere levensdomeinen.

Cultuur is met andere woorden een fundamenteel grondrecht voor iedereen. Meer nog, het is een hefboom om armoede te bestrijden en situaties van maatschappelijke uitsluiting tegen te gaan. De werkvorm die waarschijnlijk het meest aansluit bij deze stelling is de sociaal-artistieke praktijk.

Kern van sociaal-artistieke projecten is dat het sociale en het artistieke in een wederzijdse relatie tegenover elkaar worden gezet om zo een nieuw geheel te creëren, want de overtuiging leeft dat sociale en artistieke activiteiten elkaar kunnen versterken.

**Een stem en volwaardig burgerschap**

Sociaal-artistieke projecten geven uitdrukking, samenhang en richting aan wat mensen voelen, maar niet precies

kunnen uitdrukken. Ze geven een stem aan wie meestal niet aan het woord komt.

Participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen in artistieke projecten biedt doelgroepen dan ook een nieuw perspectief op persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling.

Positief gevolg van een sociaal-artistiek project is een steviger verankering binnen onze samenleving. Men verwerft een volwaardiger plaats binnen de lokale leefcontext, men heeft waardering genoten en ontvangen, wat leidt tot een toename in het geloof in het eigen kunnen, het zelfvertrouwen. De sociaal-artistieke praktijk is dan ook heel sterk verbonden met het zoeken en streven naar volwaardiger en actieve vormen van burgerschap.

**Een krachtenperspectief**

De focus ligt hierbij op een bottum-up aanpak, van onderuit, in dialoog met, waarbij de doelgroep participeert en inspraak heeft bij het uittekenen van de contouren van het project.

Dit vereist een positieve benadering van de doelgroep, niet vertrekkend vanuit problemen, niet-kunnen, niet-zijn en niet-hebben, maar vanuit een krachtenperspectief. Kortom: een empowerment-benadering.

**Innoverend**

Het bijeenbrengen van kunst en armoede is geen evidente zaak. Het is trouwens ook niet de enige motor tegen sociale en culturele uitsluiting.

Toch is en blijft cultuur met en door achterstandsgroepen een innoverende praktijk. Het geeft plaats aan participatie, democratisering, persoonlijke zingeving, ontmoeting en sociaal contact.

**Sociaal-artistieke projecten zijn :**

- Laagdrempelige werkingen
- waar processen opgezet worden
- met groepen en individuen die zich in een situatie van sociaal-culturele achterstelling bevinden, met culturele ongelijkheid tot gevolg
- begeleid door deskundige kunstenaars en educatieve, culturele of sociale werkers
- met als doelstelling om via participatie aan toeleiding naar de kunsten
- de emancipatie en integratie van de doelgroepen te bevorderen en hun culturele competentie te verhogen
- waarbij het artistieke werk zowel het middel als een element van het beoogde doel kan zijn.



## VLEGLESSEN VAN EEN VLEGEL

### EEN SOCIAAL-ARTISTIEK SCHRIJFPROJECT ROND MILIEU OP WIJKNIVEAU

*Samen is sterker  
V van vooruitgang  
Niets te verliezen  
tussen de biezen  
Tijdeelt jouw vleugels  
wordt v van  
verbondenheid  
Ik deel mijn vliezen  
wat zul je kiezen*

S.R.Harris  
"Vlieglessen van een Vlegel"

**HOUTHALEN-HELCHTEREN** - Hoe kan je bewoners van een sociale woonwijk prikkelen om zorgzaam om te gaan met hun woonomgeving? Bewoners zeggen al snel "de gemeente moet dat maar doen". Marleen Hus, opbouwster in de wijk "De Standaard" in Houthalen, vond een originele manier om mensen aan te spreken op hun eigen verantwoordelijkheid. Daartoe liet ze zich inspireren door het project "Vlieglessen van een Vlegel" van vzw Cedés: een sociaal-artistisch schrijfproject dat een link legt met natuureducatie.

hun verantwoordelijkheid nemen. Via het schrijven van verzen, kunnen ze daar op een andere manier uiting aan geven.

*Vlek voelt zich niet thuis in de vlieglessen van tante Victoria. Ze kan het allemaal wel, maar ze heeft oog voor andere dingen, zoals een blad dat valt en zich in de lucht ontpopt tot danser. Daardoor is Vlek in de war en diep teleurgesteld in zichzelf, tot zij een vreemde eend ontmoet die niet eens kan vliegen: Vlegel. Vlegel is een eend die vleugellam is na een vliegongeval. Hij is heel erg wijs geworden door het leven op de grond. Vlegel heeft bovendien de gave ontwikkeld om zijn wijsheden in Vlegelverzen uit te broeden...*

#### Zelf Vlegel worden

Het project startte in de kinderwerking. Tijdens een verteltheater kregen de kinderen van Vlek, de eend, de opdracht om hun omgeving netjes te houden en de natuur een handje te helpen. In twee workshops schreven de kinderen zgn. vlegelverzen en trokken de wijk in om het zwerfvuil op te rapen en te sorteren tijdens de milieudag.

Vlegel geeft Vlek spannende vliegopdrachten om steeds meer van de waarheid te ontdekken. Door heel hoog, dan weer heel laag over de wereld te vliegen, ziet ze dezelfde werkelijkheid telkens anders. Ongelooflijk wat ze dan allemaal ontdekt. Met Vlegel als leermeester en zijn mysterieuze vlegelverzen als je dagelijkse koude douche, zal je de wereld nooit meer op dezelfde manier bekijken. Nu heeft niet alleen Vlegel, maar ook Vlek een missie: Roelanda, de laatst overgebleven roerdomp opsporen...

Daarna kwamen de volwassenen aan de beurt met "Ten huize van ..." avonden. Opbouwster Marleen organiseerde samen met de schrijfster schrijfateliers bij bewoners thuis. Onder begeleiding van de schrijfster leerden de bewoners op een andere manier naar hun wijk kijken. Het resultaat zijn 12 vlegelverzen, waarin heel vaak een gevoel van heimwee beschreven wordt. Heimwee naar vroeger, toen de wijk nog groen en proper was en de burens elkaar nog kenden.

#### Vlegellabel voor milieuzorg op de wijk

Ondertussen is het project in een volgende fase beland. Wat begon met een verteltheater en vlegelverzen groeide ondertussen uit tot een pilootproject rond "milieuzorg op de wijk" naar analogie met

het bekende project "Milieuzorg op school" (MOS). CEDES vzw en "Het Groene Huis" van Bokrijk steunen het pilootproject. Vijf thema's worden vertaald in actiepunten. Het voorbije werkjaar gingen de bewoners aan de slag met het thema 'afval en natuur'. Bestaande initiatieven, zoals het wijkcompostpark, milieudag, voortuinactie en bloemenverkoop krijgen een plaats in dit project. De volgende jaren werken de bewoners verder rond de thema's energie, water en verkeer. Daarnaast hebben zij het "Vlegellabel" ontworpen: een label dat "Milieuzorg op de wijk" garandeert. De wijk De Standaard wil trendsetter zijn in het behalen van dit label. Op 18 november 2006 deed de wijk mee aan de contactdag van Limnet, waar zij haar werking voorstelde voor een breder publiek.

*Mijn straat is me dierbaar  
Teweer daar ik weet  
dat mijn familie  
er zes generaties heeft gewoond  
met vreugde en verdriet  
hard gewerkt  
twee eeuwen lang.  
Ik heb de kasseien graag  
waar mijn voorvaders  
en allen die volgden  
over gegaan zijn,  
te voet of met kar en paard.  
Ik probeer hen soms te zien.  
Ik ben er over naar kerk en school  
gewaandeld.  
Och wat is mijn straat me lief!  
Ik hoop dat mijn laatste uittocht  
door onze straat weg zijn.*

Rosette



Emel (vrouw) en Deniz zijn druk bezig met het schrijven van een vlegelvers.

## "DE KRACHT VAN TONEEL IS DAT JE EMOTIES KUNT LATEN ZIEN"

**HASSELT** - De werkgroep Samenleven uit Runkst maakte een theaterstuk over sociale uitsluiting. "Schorremorie" heet het stuk. Het scenario is geschreven door de mensen van Runkst zelf. "Alles kwam uit de groep," zegt actrice Doris Dubois. "Het is een mix van alles wat we zelf meemaakten."

Acht mensen van de werkgroep die goed overweg kunnen met woorden schreven het scenario. "Oorspronkelijk was het een stuk voor 5 personages, maar uiteindelijk is het een stuk met 20 rollen geworden," aldus Doris Dubois.

"De oudste actrice is 82, de jongste 6. Hoe meer volk op het podium, hoe meer kracht onze stem heeft. Ik hoop dat ze het tot ver buiten Hasselt horen. We willen de afstand tussen mensen die het moeilijk hebben en mensen die het makkelijk hebben verkleinen.

Niet alleen arme mensen hebben problemen, ook rijke. We willen elkaars vooroordelen wegnemen."

#### Empowerment

Waarom gebruiken jullie hiervoor theater? "De kracht van toneel is dat je emoties kunt laten zien. Zo raak je de mensen dieper dan met een artikel in de krant. We laten zien wat het in werkelijkheid echt betekent om uitgesloten te worden." Doris' broer Vic en haar dochter doen ook mee. Vic: "Eerst stond ik alleen in voor de techniek. Maar ze wilden mij absoluut op de scène. Ik heb moeite om mijn tekst van buiten te leren. Maar het blijft plezant, we lachen wat af op de repetities."

De regie van het stuk is in handen van opbouwster Carla Laureys en Katrien Franssens. Waarom houden opbouwsters zich bezig met toneel? "Wij vertrekken altijd van de talenten die iedereen heeft," legt Katrien uit. "We hebben schrijvers, acteurs en technikers. De bedoeling van het opbouwwerk is mensen sterker maken, zowel als persoon als als groep. Dat noemen we empowerment.

Natuurlijk wilden we met het theaterstuk ook de buitenwereld op een creatieve manier laten zien wat sociale uitsluiting concreet betekent. Dit haalt volgens ons meer uit dan dat we weer het zoveelste

dossier op een bureau gooien."

De groep Samenleven Runkst ontving voor het theaterstuk subsidies van Welzijnzorg en de provincie Limburg.



De repetities zijn altijd plezant.



De oudste actrice is 82, de jongste 6.

## ONS GEDACHT

### "KUNST HEFT ONS ELKE KEER EEN STAPJE VERDER GEBRACHT"

#### NADIA MARIS EN JENNEKE BOS

**HASSELT** - Nadia Maris en Jenneke Bos wonen in de wijk Ter Hilst in Hasselt. Alletwee doen ze mee aan kunstprojecten die daar aan de lopende band georganiseerd worden. Wat betekent kunst in zo'n sociale woonwijk?

"Ik speelde mee in het toneelstuk over mensen die in de schulden zitten, ik deed mee met het kunstatelier waar we beelden van keramiek maakten, ik heb samen met de vrouwen gedichten geschreven en nu zitten we weer volop in het toneel, deze keer over energie."

Voorzitster Nadia Maris van het buurtcomité is ook altijd van de partij. "Ik speel nu de rol van een meisje van 16 jaar," lacht ze. "Ik ben Jennekes dochter. We hebben ons stuk al 2 keer gespeeld. Die keer in onze eigen zaal was echt fantastisch, hé Jenneke. Alles liep gelijk een fluitje van



Jenneke (links) en Nadia (rechts) doen alletwee graag mee aan de kunstprojecten.

een cent. De woorden kwamen er zo uit. Ook bij Monica en Margriet, die anders zo bedeesd zijn, vloeide alles veel beter dan op de repetitie. Die twee zijn echt los gekomen door het toneel. Wij steunen en helpen hen. Ze zijn nu ook alletwee bij het buurtcomité. Ze voelen zich opgenomen in de groep. Luc, onze regisseur, leerde ons hard praten door eerst hard te fluisteren. Dat hielp. Ik had ook van mezelf niet verwacht dat ik kon acteren voor een

volle zaal. Die kunstprojecten hebben ons elke keer een stapje verder gebracht." Jenneke knikt enthousiast. "We hebben ook al in verschillende kerken een tekst van Welzijnzorg mogen voorlezen. De eerste keer was dat met knikkende knieën, maar daarna weet je dat je 't kunt en gaat het vanzelf. Nu moet je mij excuseren want ik heb een afspraak met de kapster, want morgen moeten we weer optreden."

*'s Avonds laat in mijn bed.  
Ik ben dan veel rustiger, als ik in  
mijn bed lig.  
Ik zie mijn kasten staan.  
Ik lig na te denken over wat ik de  
dag daarna ga doen.  
Ik ben dan veel rustiger, als ik in  
mijn bed lig.  
Wanneer ik 's avonds naar de TV zit  
te kijken verlang ik naar mijn bed.  
Ik hoor er af en toe de honden blaffen  
en de auto's op en af rijden.  
Ik ben dan veel rustiger, als ik in  
mijn bed lig.  
Ik zie mijn kasten staan.  
door Monica Vanlooy uit Ter Hilst (Hasselt)*